

Kannningar av undirgrundinni skulu eisini vísa, um Færoyar og Rockall eru á sama meginlandsstöði og at vit tiskil hava rættin til Rockall

stjórni, sum sat í Danmark, tá komið var hartil, at málið var mykt. So tað kenst als ikki hugstoytt. Um javnaðarmenn sötu við valdið í Danmark í dag, so hevði eisini verið mykt. Vit minnst í 1984, at javnaðarmenn í Danmark, sum svar uppá tey upplegg, vit høvdu gjørt, segdu, at tá málið lá soleiðis, at javnaðarflokkurin í Føroyum ikki kundi ganga við til tað, so mátti ein roynd at finna aðrar loysnir, og longu tá gjørdi Anker Jørgensen part við, at tað mátti arbeiðast viðari við øðrum loysnum. Og tað sama hevur Schlüter sagt alla tíðina: at vóru vit ikki samdir, so máttu vit halda fram, og tað hevur so verið gjørt, og úrslitið er nú, at ein loysn kann fáast á málinum.

Betur at samvinna við danir enn teir stóru multinationalu

— Tosa vit so um framtíðina, og vit hugsa okkum at farið verður at leita eftir olju og olja móguliga finst í undirgrundini, er tað tá tít hugsan, at tað er betur at samvinna við danir enn móguliga við ymsar stórar

multinationalar felagskapir!

— Tað er tað, sum vit hava víst á leingi. Sum stóðan var nú við naggað, so kundi einki henda á økinum, ongar kanningar fremjast, einki leitingarvirksemi setast í gongd. brynjan av portunum til at umsita ein komandi útvikling. Tað er ikki sum at siga tað. Vit vita samstundis, at tað einasta vísa var, at útreiðslur skuldu til, ja, hundraðir ella túsundtals milliónir skuldu týst, aðrenn ein fekk nakra ávísan vitan um, hvørt olja ella onnur ráevni eru í føroysku undirgrundini ella ikki. So eg meti, at tað er beint at hava eina samvinnu og beint at gera seg foran fyri at umsita økið.

Sammeta vit við tað, sum er hent í mongum tilafturskomnum londum, t.d. arabiskum londum, sum í dag kanska ikki eru tilafturskomin, so siggja vit, at tey við at vera í valdinum hjá multinationalum fyriteikum, teimum stóru oljufeløgnum — við at geva teimum loyvi til kanningar og leitingarvirksemi — eru komin í ta stöðu, at tá ið olja var funnin, so bleiv minni í teirra part, tí tey stóru oljufelögin frammanundan høvdu tryggjað sær

mesta partin av ágóðanum, tá teir skuldu nýta orku til leiting.

Hinvegin sær ein dømi úr Noregi, har norðmenn sjálvir hava gjørt seg foran fyri at umsita økið og tí í øllum forum fara inn við í hvussu so er 50% av ávirkanini og ognini hjá hvørjari einastu fyriteki, sum fer undir virksemi á norskskum øki.

Reglur og fólk

So tað, sum vit mugu vóna verður móguligt, er, at vit gera okkum for fyrri at umsita økið, t.v.s. gera trygdarreglur, umhvørvisreglur o.l. og útbúgva serfrøingar innan økið. Tað krevst stórt tal av fólk til, at vit kunnu umsita hetta økið forsvarliga og sær í sambandi, so mugu vit víðurkenna, at vit eru ikki einsamallir. Tað er lítið útlit til, at færoyingar einasamallir kunnu útvega sær alt hetta fólk og útbúgva alt hetta fólk og frammyvir verða for fyrri at seta og hava í arbeiði alt hetta fólk. Bert tað fer at vera kollveltandi fyri strukturin í okkara vinnulívi og okkara lívs-hátti.

Ikki einsamallir

— Hvát heldur tú tá vera týðningarmest í øllum

hesum málinum?

— Tað, sum eg meti sum tað mest týðningarmikla í hesum spurningi og sum eg havi lagt dent á alla tíðina — eg havi ongantið viljað tosað um prosentbýti og móguligt býti av einum ágóða — tað er, at vit nú kunnu koma viðari og móguliga kunnu koma fram til ta niðurstøðu, at tað verða færoyingar, sum kunnu siga, hvat skal henda, hvar tað skal henda og nær, hvør skal hava útviklingin um hendi osfr. Samstundis sum vit mugu ásanna, at vit eru ikki for fyrri at hava tað um hendi einsamallir.

— Eg nevndi naggaðtónina, sum var ikomin. Tað var jú soleiðis, at hóast danir segdu seg hava rættindini á økinum, so hava Færoyar so stórt lóggávuvald og umsita tilfeingi á øðrum økjum, at vit í skattalag, umhvørvislóg, inn- og útflutningsloyvum og við nógvum øðrum lóggávum kundu forðað fyri einumhvørjum virksemi á føroyskum øki — samstundis kundu danir við at hava kompetancuna mótvegis umheiminum og fyri so vitt eisini í sjálvri 1950-loggávuni um undirgrund, forðað at færoyingar framdu nakran leik á økinum, soleiðis at vit vóru í einari gældari stöðu. Vit koma nú burtur úr hesum, og eg meti tað sum ein sigur.

Nøgður

Uppá fyrispurning hvussu hann sjálvur er nøgður við úrslitið, sigur Atli Dam:

— Eg eri sera nøgður við úrslitið, tá ein skal lita at tí leikluti, ein sjálvur hevur havt í føroyskum politikki. Minni ein seg aftur á stóðuna, sum hon var í 1984–85, tá hetta landsstýrið varð skipað, vóru trý stór mál at loysa í samvinnuni við danir. Tað er heilt greitt, at javnaðarflokkurin sum flokkur ikki vildi loysa hesi mál á ein slíkan hátt, at loysingin var endamálið. Tey trý málini vóru heildarveitingin ella blokkstuðulin, flogmálið, sum eisini naggaðtóna hevði verið í, færoyingar høvdu jú roynt í 25 ár at koma á flog, og so nú undirgrundarmálið. Eg meti, at tey tvey málini eru loyst til fulnar, og so væl er nú komið ávegis við tí triðja, at tað eisini finst ein loysn har.

— Merkir tað, at endamálið er at gera okkum meira sjálubjargnar og lata okkum hava stórri avgerðarrætt?

— Sjálvsagt, tað er jú tað, sum hetta snýr seg um.

— Kennir tú tað sum ein tung byrða er fallin av

herðum tínum, nú hetta málið er lutvíst loyst?

Ja, tað geri eg. Men eg havi onkuntið sagt, at tað var ivasamt, um tað eydnadist undir hesi samgongu at koma so langt, sum vit nú eru komnir, men um so henda byrða ikki var vordin lættari sum hon er vordin nú, so hevði eg sjálvsagt ikki givist á hondum, men vildi hildið fram við royndunum at fáa loysn á málinum við samráðingum, tí sum kunnugt trúgvi eg uppá samráðingar. Hevur tú nóg stór sjálvsálit og kennir teg sannfórðan um tað rættvísu í sínum kravi, so er eingin annar vegur til loysn, uttan at samráðast, samráðast og aftur samráðast.

samur um ein slíkan útvikling, men um ein er ivasamur, so ber kortini ikki til at bakka undan at fremja neyðugar leikir á einumhvørjum øki, tí tá vera vit so als ikki førir fyri at siga ja ella nei.

Kanningarætlan fyri 230 mill. kr.

— Fer landsstýrið at taka nakað stig til at skunda undir at kanningar verða gjørdar?

— Eg hugsi ikki, at landsstýrið fer at taka nakað tilíkt stig. Vit skulu fyrst og fremst leggja okkum eftir, innanfyri eitt ella tvey ár, at hava fingið allar málutimar í hesum neyðugu avtalunum uppá pláss.

Atli Dam visir annars á, at tað longu er avtalað eitt kanningararbeiði, sum verður framt av Føroyum og Danmark í felag. Hetta arbeiði verður gjørt í trimum stigum. Tað byrjaði við dýpdarboringum á landi, ið kostaðu einar 12 mill. kr., sum vórðu fliggaðar fyri meginpartin frá føroyskari síðu. Síðani er annað stig í gongd, har sediment, sum eru á føroyskum øki, verða kannað næri. Hetta er mett at kosta einar 20 mill. kr. afturat og so er avtalað eitt triðja stig, sum kostar umleið 200 mill. kr., har ein geologisk vísindalig royndarboring er inni í myndini og sum móguliga verður framd í einum norðurlandskum samarbeiði. Tann kanningin hevur fleiri endamál. Hon kann móguliga siga okkum, um olja finst, men hon kann eisini brúkast til at geva færoyingum próvgrundir fyri ynskinum um at taka Rockall-økið, og í tí sambandinum er tað rættiliga avgerandi at vita, um Føroyar standa á meginlandsstöði og sum er tað sama Rockall stendur á ella um vit liggja uttanfyri.

Ætlanin er, at hetta triðja stigið ska' íremjast í 1991, sigur Atli Dam at enda.

jan